

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA OFICIALA A EPISCOPIEI ARAD

Redacția și Administrația:
ARAD, STRADA EMINESCU 18

APARE DUMINECA
Redactor: Pr. Ilarion V. Felea

A
Pentru 1

A plecat un om

Consiliul eparhial al Aradului rămâne orfan de un om de prestigiu, cum n'a mai avut: Părintele Dr. Gh. Ciuhandu s'a retras la pensie, predându-și biroul, după toate formele, urmașului. Golul ce-l lasă e imens și pentru noi, cei din afară, dureros, mai ales când ne gândim că în biroul secției culturale a Consiliului eparhial putea avea întotdeauna un scaun ospitalier, o mână întinsă — din care se smulgea cu cealaltă un condeiu cu alăta rezonanță; — o îndrumare sinceră și dreaptă dacă o cereai și de fiecare dată o inimă caldă, care și se deschidea cu drag și te poțea să intri...

Celce pleacă, poate avea o durere, dar și o bucurie. Da, e o durere să te vezi pensionat, să-ți privești forțat șirul numeric al atâtor ani parcursi, să te gândești de acum că ai ajuns să nu-ți mai ceară nimic socoteală de lucrul tău, de osteneala ta, în care te-ai zbatut o viață de om — și în sfârșit, să-ți întorci gândul cu tot mai multă stăruință — într-o dureroasă obsesie — spre capătul drumului. Dar în fiecare rău e și un bine. Căci e și o bucurie, să te simți descălușat de povara celor patru păreți ai biroului, în care ai fost ostracizat o viață întreagă.

Cine cunoaște pe fostul referent cultural, înțelege această duplicitate congruentă a sentimentelor sale din ceasul retragerii la pensie.

Consistorul a pierdut un om încărcat de prestigiu și de renume. De aceea despărțirea e tristă, cu aer de prohod — nu pentru celce pleacă, ci pentru alții care rămân.

Avem însă o netăcută bucurie: puterile fizice și sufletești ale celui ce pleacă sunt și de acum aceleași și aceeași râvnă le însoțește și le dă înbold. Dacă din tragediile tinerețe a fost smuls din mediul și din preocupările în care s'ar fi vrut și în care s'a arătat că poate, — spre a fi zvârlit în biroul care l-a fost o celulă de penitențiar și spre a fi puși alții în locul lui, care nici n'au vrut și nici n'au putut face nimic — are cel puțin de acum timpul și terenul liber care îi așteaptă și pe care-l vrea. Dacă a rupt-o definitiv cu biroul care-l istovea într-o muncă ce numai pentru

alții, de altă talie, era bună, n'a rupt-o și cu istoria. Sentința izgonirii lui și a altora de aceeași vârstă din Consistor era deja pronunțată, când singur s'a angajat într-o altă muncă: a întocmirii istoriei eparhiei Aradului, la care îi stă la dispoziție, ca o atâta de meritată satisfacție pentru truda bătrânețelor, solitudinea întreagă a P. S. S. Părintelui Episcop Andrei și a Adunării eparhiale.

Toată viața și-a localizat preocupările științifice pe terenul de luptă cu uniștii. I. P. C. Sa Părintele Iconom Stavrofor Dr. Gh. Ciuhandu e singurul care care duce o luptă sistematică persistentă și de prestigiu cu frații noștri papistași prin Unguri și prin Roma catolică, azi atât de dragă lor și dlui I. ministru S. Bocu. În aceeași luptă și a angajat toată puterea sufletească cu o rară pasiune, fiindcă e istoric și stă adânc înfipt cu inima în ortodoxie, cunoscându-i cu convingere valorile eterne. Ca istoric vede, totodată, mai clar și mai just în trupul Neamului mârșevile trecute și primejdiile viitoare ale papistașilor Români, mai răi și mai suciți decât sectarii. Și nu poate tăcea.

Vor înșira alții datele biografice ale Părintelui Dr. Gh. Ciuhandu și vor spune că e bihorean, că a fost: profesor la Teologie (scurtă vreme); consilier eparhial; senator; președintele asociației clerului din Ardeal; distins cu brâu roșu; protopop; Iconom stavrofor, ca cea mai înaltă treaptă, drept răsplătit, pe care au mai avut-o mulți, dar fără atâta muncă și fără atâta merit. Apoi: redactor al organului oficial al Eparhiei; cap de familie alessă; tată, etc. etc. însăși atenția regească l-a cinștit, numindu-l mai acum membru în Senatul țării.

Prestanța intelectuală și vrednicia cu care și-a purtat preoția, i-au dat prestigiu inegalabil și cinste preluțindent. A fost și rămâne o figură aleasă în cler, fiindcă totdeauna a călcat a preot. Dacă a biciuit și a stropit uneori vulcanic, a făcut-o ca unul curat la suflet și nemânjit la mâni.

Ne place să credem că despărțirea de noi e numai oficială și se limitează la treburile de birou. Nici cu acest gând nu ne putem împăca deplin cel ce l-am simțit aproape. Dar e ceva, ce depășește vrerile și competența noastră.

Dumnezeu să-l ție!

Pr. Dr. P. Deheleanu
profesor de Teologie

Un neobosit cercetător istoric: pâr. Gh. Ciuhandu

Pensionarea fostului referent cultural al Eparhiei arădane prilejuește, pentru cei care l-au cunoscut mai de aproape, o manifestare de admirație și de recunoștință pentru munca neîntreruptă și plină de roade pe care acest venerabil preot a îndeplinit-o în direcțiuni atât de variate.

Părintele Gh. Ciuhandu nu a fost numai funcționarul Consistorului legat de ocupațiile biroului său, ci e un element dinamic al mișcării culturale din acest oraș și un cercetător priceput și pasionat al zădușimii noastre trecute.

Tânărul absolvent al Facultății de Teologie din Cernăuși, coborât dintr-o veche familie maramureșană de preoți, descindea în acest oraș de pe Mureșul de jos, centru viu de luptă românească la începutul secolului acestuia, împins poate de neastâmpărul unei personalități puternice ce își avea ceva de spus în multele și dureroasele noastre probleme naționale și religioase din zilele triste de atunci. De aceea repede se face remarcat prin articolele sale scrise cu nerv și pasiune din coloanele Tribunei arădane și ale organului Biserica și Școala.

Dar acela, care era atât de pregătit spre a fi un distins profesor al vechiului nostru Institut teologic, indicat prin calitatea cunoștințelor sale, prin pasiunea ce o aduce întru apărarea Bisericii sale și, mai ales, prin acel nobil imbold al scrisului, atât de rar la alții, acela va destina unei funcțiuni de birou. În cei dintâi ani de păstorie al lui Ignatie Pap, părintele Gh. Ciuhandu ajunsese în 1907 referent cultural al Eparhiei în locul pe care-l ocupase altădată George Popa, fost pe vremuri redactor al Albinei lui Vincențiu Babeș.

Astfel, dacă în sufletul celui ce-și simțea chemarea pentru nobila misiune dăscălească un profesor fusese ucis — cum îmi spunea nu de mult cu tristețe în ochi pentru oamenii între cari a trăit și nu l-au înțeles, temperamentul activ al părintelui Ciuhandu a găsit totuși posibilitatea unei evadări și al unei acțiuni, care îi era de o imperioasă necesitate.

Bogata colecție de documente a Eparhiei arădane îi fu astfel un vast câmp de cercetări, unde mintea sa putea să se adape cu nesățiu la izvoarele necercetate ce cuprind însăși viața noastră veche românească din alte timpuri, ocrotită de Biserică. Se poate ca îndemnul spre asemenea cercetări de istorie bisericească să fi venit și dela acel scotocitor al satelor și bisericilor noastre după însemnări și manuscrise liturgice, care a fost Vasile Mangra al vremurilor de atunci.

Astfel pâr. Gh. Ciuhandu se aplecă cu dragoste, cu înțelegere și cu acea nesfârșită răbdare pe care o pretind scotocirea și descifrarea îngălbenitelor acte din arhivă. Fiorul altei lumi, suflul de viață ce trăește în fiecare document, îl fura tot mai mult dela măruntele socoteli ale vremii sale. Pâr. Ciuhandu se lăsă dus de vraja umbrelor, ce nu grăesc decât puținilor aleși, care le înțeleg șoptirea. Publică mai întâi materialul documentar și studii mai restrânse; dar, cu cât cercetătorul își apufunda informația, cu atât mai larg și mai limpede i se înfățișa aspectul trecutului nostru de pe această graniță.

Zilele războiului de unitate românească l-au

găsit slujindu-și altarul, dârz și neînfricat. Și nu e de prisos să arat că în ziua marelui Taine dela Aiba-lulla, din 1918, rugăciunea de mulțumită pentru izbăvirea de chinurile milenare, citită cu glas plin de emoție de acela ce avea să fie mai târziu întâiul Patriarh al României întregite, rugăciunea aceasta a fost încheiată din potrivite texte biblice de pâr. Gh. Ciuhandu.

După război scrisul părintelui Gh. Ciuhandu s'a afirmat tot mai puternic și fecund în domeniul cercetărilor noastre istorice și religioase. Bogăția materialului inedit publicat de Sfinția Sa este o prețioasă contribuție la cunoașterea stărilor religioase de aici, dar și din întreaga Transilvanie. Prima temelie a acestui istoric, în *sens românesc*, a fost așezat aici, la Arad, de această întregită imagine de carturari, legați de Biserică: Avram Sădeanu, Teodor Botiș și Gheorghe Ciuhandu. Vor veni alții mai târziu, în zile pe care le dorim cât mai fericite pentru Neamul nostru și rodnice în progresele lui spirituale, dar între cititorii istoriei arădane va fi pomenit cu cinste, cu mai multă înțelegere, poate, decât astăzi, pentru rolul pe care și l-a îndeplinit aici, părintele Ciuhandu.

Doi sunt caracteristicile scrisului său istoric: 1. Convingerea neșrămutată că viața religioasă nu este decât o formă de manifestare națională a întregului Neam românesc din Ardeal. Biserica — și, e vorba de cea ortodoxă — a fost apărătoarea a însăși ființei noastre etnice. În felul acesta, mărunțul preot de sat, cu multa sau puțină lui știință de carte, a îndeplinit acolo în lumea satelor românești o operă de apostolie națională și de conservare al unor străvechi datini, prin care ni s'a păstrat însuși sufletul, neprihănit, al Neamului nostru.

Al doilea caracter al scrisului său, cel combativ — ortodox — este izvorit din convingerea că aici, în Transilvania, catolicismul, ca și orice abatere de altfel dela Dreapta-credință, nu au fost o pagubă oarecare confesională, ci o spărtură în însăși unitatea noastră națională, în forța de rezistență a Poporului românesc. De aici, accentul de combativitate, uneori în forme violente, ce se găsește statornic în lucrările sale care ating asemenea probleme confesionale.

Începând cu husitismul, a cărui influență, până a determina primele noastre traduceri din slavonește, o contestă, coborînd în timp la prigonirile luterane și calvine și trecând la grozava epocă de confesionalism catolic din veacul al XVIII-lea, pâr. Gh. Ciuhandu a militat pe linia aceleiași credințe: Îndepărtarea de Biserică strămoșilor a fost un prilej de suferință pentru Ortodocșii, ce și-au afirmat neșrămutat credința lor; și de oșclare, până la totala renegare, câteodată, a acelor ce s'au răslejit de marea comunitate românească și nu s'au mai regăsit uniți sufletește.

Din aceste împrejurări paginile de suferință ale iobagilor români din veacul al XVIII-lea sau zilele unite de maghiarofilie din veacul al XIX-lea nu s'ar fi putut înscrie fără această spărtură în unitatea noastră sufletească. Subliniind cât am îndurat în trecut pentru Ortodoxia noastră, părintele Gh. Ciuhandu crede că această suferință va fi pentru unii un îndemn de regăsire și de reîntoarcere.

Astăzi, când în această veche Eparhie a Ienopolii bate un suflu nou de înnoire religioasă și morală, când un Vlădică, înțelegător al vremii, lucrează discret, dar statornic, pentru ridicarea culturală și sufletească a acestor Români creștini, ai căror strămoși, grăiau și scrieau episcopilor lor, sârbi de aici în limba româ-

nească, ca o splendidă afirmare a principiului național; astăzi pâr. Gh. Ciuhandu se retrage din legăturile biurocratice ale Consistorului, spre a se regăsi și consacra unei chemări dela care așteptăm încă multe și importante opere. I se va dărui cu priceperea și dragostea pe care le-a manifestat întotdeauna.

Dar la acest popas, la această răscruce de drum al vieții, să rugăm pe bunul Dumnezeu să dea acestui harnic călător încă mulți ani, al căror rod și osteneală vor fi de folos și de cinste Neamului, pe care Gh. Ciuhandu, referentul cultural al Eparhiei arădane l-a slujit cu credință și înțelegere, ca un bun Român.

Ed. I. Găvănescu

Merinde pentru cale

În ziua de 30 August a. c. I. P. C. stavrofor dr. Gh. Ciuhandu m'a chemat să ne prezentăm împreună înaintea Prea Sfințitului nostru Andrei, cerând binecuvântare la predarea agendelor Secției culturale, urmând apoi și preluarea cuvenită pe lângă proces verbal.

Ambi stam în fața unei căi noi. Cel care pleca în pensie începea un coborâș, eu, care intram în funcție, urcam spre o culme a înaintașului meu. Merindea pentru căi ceream să fie binecuvântată prin mâna Celuia, care are darul de a sfinți pe cei ce slujesc Domnului.

Părintele Episcop Andrei se ostenea între actele îngrămădite pe masa din foisorul ferme-cătoarei sale grădini, o adevărată pepinieră a celor mai nobili trandafiri. Când ne-a zărit apropiindu-ne dinspre aleea umbroasă a parcului, a încetat scrisul, ne-a privit cu căldura unei dragoste de adevărat Părinte și ne-a zis zâmbind:

— Ce bine vă stă împreună, ambi de aceeaș statură și cu aceeaș barbă. Cerând numai decât părintelui Ciuhandu să dea relații asupra situației dintr'o parohie, mie puțin cunoscută, am avut destul răgaz, ca în acea atmosferă de un rar farmec să reflectez asupra cuvintelor arhieresti, al căror tâlc se referea și dincolo de potriveala noastră cea dinafară.

Asemănarea făcută de Episcopul meu, pentru mine era o merinde binecuvântată, încurajându-mă spre urcușul din față-mi. Părintele consilier cultural în retragere dr. Gh. Ciuhandu, a ridicat în Eparhia noastră un pedestal de înalt prestigiu, care te face să privești spre culme. Patrimoniul strădaniilor în Prea Cucerniciei Sale, lăsat urmașului său în funcție, oferă satisfacția unei mândrii justificate, dar și forțare sufletească de a ajunge nivelul stabilit de prestața personalității autecesorului.

Părintele stavrofor a luat conducerea agendelor așa zisului senat școlar al vechii Dieceze

arădane-bihorene dela eminentul luptător cultural dr. Gheorghe Popa, făcându-se în vreme scurtă un vrednic urmaș al ilustrului său înaintaș. Ambi s'au impus ca și carturari de elită, pregătiți temeinic prin serioase studii de specialitate, cari în timpul activității lor culturale au trasat o cale de lumină pe firmamentul Diecezei pe care au servit-o cu tot sufletul și bunul lor gând. Epoca în care s'au ostenit ambi, va rămâne în aualele Episcopiei noastre, ca și o perioadă de lupte eroice, care a pretins jertfe mari, dar a și adus depline biruințe.

Școala românească, de înaintea mării Uniri, era sub oblăduirea Bisericii, iar *cel care o dirijaia era asesorul cultural*. Dacă până pe malul Tisei a străbătut graiul românesc și s'a păstrat conștiința națională, meritul este al ostenețelor acelu slujbaș diecezan, care se afla în fruntea agendelor școlare ca asesor referinte. Acesta îndeplinea misiunea culturală de un grad înalt, vrednic apostol și înainte mergător al școlii noastre actuale.

Pe umerii stavroforului dr. Gh. Ciuhandu s'a lăsat grea crucea răspunderii. A purtat-o cu bărbăție achitându-se de sfintele îndatoriri cu conștiință exemplară, cultivând virtuți, cari pot fi luate de merinde pe cale de cel care îi urmează în slujbă.

Ce merinde să adaugem noi celui care pleacă ?

În rândul întâiu recunoașterea calității superioare a muncii și rezultatelor obținute de Sfinția Sa în timp cât a ostenit la sfânta Episcopie a Aradului. Acestei recunoaștințe se adaugă dragostea celor pe cari i-a condus cu sufletul său larg și înțelegător.

În această dragoste ne-a primit Prea Sfințitul nostru când ne-a binecuvântat la predarea oficiului. Această-ne merindea noastră pentru căile pe care le apucăm.

Pentru în. Pr. Cucernicul Stavrofor vom înălța o rugăciune spre tronul Tatălui ceresc, rugându-ne să-i ajute să petreacă întru zile îndelungate, pace, fericire și multă sănătate!

Pr. C. Turicu

Din bio-bibliografia părintelui Gh. Ciuhandu

Am simțit o datorie de conștiință să dedicăm P. C. S. părintelui Dr. Gh. Ciuhandu, primului iconom stavrofor al Episcopiei Aradului, un număr omagial din revista „Biserica și Școala”. Se cuvenea să facem acest lucru nu pentru a-l aduce înalțe desertăciunea unor laude, ci pentru a-i arăta o sinceră recunoștință pentru opera vastă pe care P. C. Sa ne-o pune în față ca un bilanț și ne-o lasă moștenire în momentul când trece la binemeritata pensie.

Nu ne-am încumetat să înfățișăm în întregime aci, după cum merită, viața și opera părintelui Ciuhandu. Sarcina aceasta cade pe umerii cronicarilor din viitor. Aci facem numai o schiță a ei bio-bibliografică, suficientă și aceasta pentru a ne învedera proporțiile în cari ni se prezintă, prin date simple, un om și o operă.

Părintele Ciuhandu s'a născut la 23 Aprilie 1875 în Roșia Bihorului și a primit numele zilei de naștere, așa după cum prevăd vechile noastre datini creștinești. A făcut școala primară în comuna de naștere, liceul la Beiuș și Seminarul la Arad. După 2 ani de învățător, pleacă la Cernăuți, unde în 1905 își ia doctoratul în Teologie. Din 1905 până la data pensionării a condus agendele senatului școlar al Consistoriului din Arad.

În 1908 a fost hirotonit diacon; în 1910 preot și hirotesit protopresbiter. În ziua de Paști din 1936 a primit binecuvântarea hirotesiei de Iconom stavrofor.

Pe lângă funcțiunea de asesor referent cultural pe care e purtat-o peste 30 de ani, P. C. Sa a avut în chip deosebit pasiunea studiilor istorice și a publicațiilor religioase. Rodul acestei munci ostentivă și migăloasă a fost cuprins într-o serie întreagă de articole și de studii publicate prin foi, reviste, broșuri și volume impunătoare.

A colaborat la următoarele foi și reviste: „Tribuna Poporului” și „Tribuna” (Arad), „Revista Teologică” și „Telegraful Român” (Sibiu), „Românul” (Arad), „Legea Românească” și „Cele trei Crisuri” (Oradea-Mare), „Biserica Ortodoxă Română” (București), „Candela” (Cernăuți), „Hotarul” (Arad) și „Biserica și Școala” (Arad), pe care a și redactat-o între 1937—1939.

A scris și publicat :

1. Biblioteca „La Vatra Sufletească a Neamului”.

1. *Preoții români, carti rup pecețile cu Roma.* Arad, 1924.
2. *Urgia unionistă (1834) și Reacțiunea ortodoxă (1835) în județul Aradului,* Arad 1924.
3. *Unirea și întoarcerea Galșel,* Sibiu 1925.
4. *Cum ne-nu răpiti Unirea și Ungurii sufletele dela Naddă?* Arad 1925.
5. *Propaganda Catolică maghiară dela Macău (1815—64),* Arad 1926.
6. *Celce strică sufletul poporului românesc (Indulgențe papale),* Arad 1926.
7. *Desbînarea religioasă a Românilor ardeleni,* Arad 1927.
8. *Lupte iconoclastice (veac. VIII.—IX) și un erou al Ortodoxiei: Antonie Neamțu (veac. XVIII).* Cernăuți 1928.

9. *Cum s'a făcut unirea la Ohaba-Forgaci (Banal) Sibiu 1929.*

10. *Momente din trecutul episcopiei Aradului.* Arad 1929.

II. Biblioteca „Indemnuri Duhovnicești” :

1. *Sf. Mărturisire și Sf. Cuminecătură* (indemnuri și texte biblice și din sf. Tradiție). Arad.
2. *„Mântuirea mea — Dumnezeu”,* poem biblic teatral (din texte biblice). Arad 1934.
3. *Sfânta și dumnezeiasca Liturghie,* în lumina altor rugăciuni ale sf. Bisericii ortodoxe (cu câteva lămuriri și povești). Arad 1936.
4. *Carte de rugăciuni și cântări,* ed. II: cu un adaus de cuvinte mângăietoare și indemnuri morale scoase din Sf. Scriptură. Arad 1938.

III. Alte lucrări.

1. *Increștinarea Ungurilor; Ducatele din stânga Dunării și Ritul răsăritean,* studiu istoric (în „Tribuna” dela Arad 1903).
2. *Ritul răsăritean pe teritoriul ungar.* Cernăuți 1907.
3. *Carte de Rugăciuni și Cântări,* cu un adaus de cuvinte mângăietoare și indemnuri morale, scoase din Sf. Scriptura, ed. I. Arad, 1915 (Cedată, la vremea sa, gratuit pentru soldații români de pe fronturi).
4. *Școala noastră poporală și Darea culturală.* Arad, 1918.
5. *Impreunarea Bisericilor ortodoxe române din România mare și raportul cu Statul,* Arad, 1919.
6. *Reorganizarea Mitropoliei Transilvane,* Arad 1920.
7. *Schisma românească, sau: Unirea cu Roma,* Sibiu 1920.
8. *Românii ortodocși și Unirea români,* sau: Două organizații bisericesti în Ardeal, Sibiu 1921.
9. *Papism și Ortodoxism* (Averi bisericesti) în Ardeal. Arad 1922.
10. *Reorganizarea Centrelor Ierarhice și Unificarea bisericăscă,* București 1923.
11. *Inapoi la Apostole.* Studiu adm. bisericesc (în Revista Teologică, Sibiu 1921).
12. *Conferința eparhială dela Arad din 1906.* Studiu administrativ bisericesc, în „Biserica și Școala”, Arad 1925.
13. *Un neam și-un Suflet* (Nr. 1. din „Bib. Creștinului ortodox”). Arad 1925.
14. *Calea Vieții și calea Morții* (Nr. 5 din „Bib. Creștinului ortodox”) Arad 1925.
15. *Rutenii unguri și sugrumarea lor politică de către maghiarii prin Unirea cu Roma* (Studiu istoric-statistic și politic-bisericesc). Publ. în rev. „Biserica ortodoxă română”, București 1927.
16. *Icoane din viața făcarnică a babilștilor,* Arad 1937.
17. *Suveranitatea și Solidaritatea națională: Discurs Senat, la Legea cultelor (20 Martie 1928).* București 1928.
18. *Patronatul ecleziastic ungar în raport cu Drepturile Statului român* (VII+211 pag.) Arad 1928.
19. *Memoriul Conferenței mixte dela Timișoara.* Arad 1929.
20. *Episcopul Nestor Ioanovici al Aradului (1829—39).* Arad 1929.
21. *Doi Ioanovici pe tronul episcopesc ort. dela Arad.* Arad 1929.
22. *Bălgăradule românesc...* Discurs la deschiderea Congresului preoțesc din Alba-Iulia (1929). Arad 1929.
23. *Brașovul, Cetate a Ortodoxiei românești.*

Discurs la deschiderea Congresului preoțesc (1930) dela Brașov. Arad 1930.

24. *Cărțile de „afurisenle” sau de blestem din Ardeal*, Sibiu 1930. (în colaborare cu Pr. P. Oldi); „Îndreptarea presbiterilor, diaconilor și tuturor Cirosului” de episc. Iosif Ioanovici-Șacabent (1802) dela Vârșeț. Sibiu 1931.

25. *Călugării Visarion și Sofronie, și Mucenicii Ortodoxei din Ardeal* (la Congr. preoțesc : 1932) Sibiu 1932.

26. *Bogomilismul și Românii*. Sibiu 1933.

27. *Rânduiala Sfintei Mărturisiri la Români*, însemnări istorice și rituale, cu 2 anexe: Ritualul sârbesc (1524) și cel românesc (1681). Cernăuți 1933.

28. *Dr. Gheorgiu Popa: Un om de cultură și de școală* (VIII+135 pag). Arad 1934.

29. *Schițe din trecutul Românilor arădani din veacul XVIII*, inclusiv Revoluția lui Horia în jud. Arad, Arad 1934.

30. *Episcopii Samuil Vulcan și Gherasim Raț*, (1830—40), monografie istorică-culturală (XXXII+704 pagini). Lucrare premiata de Academia Română. Arad 1935.

31. *Câteva cuvinte în jurul îndeplinirii Scaunului episcopesc dela Arad*. Arad 1935.

32. *Inceputurile publicității bisericesti dela Arad, 1869—1871*. Arad 1937.

33. *Câteva cuvinte actuale despre sf. Biserica*. (Nr. 2 din Biblioteca protopopiatului ort. rom. „Zarand”). Brad 1937.

34. *Despre unirea Bisericilor anglicane cu Bisericile ortodoxe*. Traducere. Arad 1937.

35. *Problema „săculască” sub raport confesional*. Câteva considerații și remarcări statistice. Sibiu 1938.

36. *Școale și lucrări dela Beluș*. Oradea 1939.

37. *Alba-Iulia*. Reprodus din „Biserica și Școala”. Arad 1939.

38. *În legătură cu sinodul dela Florența* (1439). Note fugare în legătură cu opera lui Samuil Klein. Sibiu 1939.

Dar strădaniile pâr. Ciuhandu de cercetător istoric nu s'au oprit aci. A mai publicat încă două broșuri din opera educativă „Merinde dela școală”, datorită înaintașului P. C. Sale, Dr. Gh. Popa, — și mai are în lucrare o serie de studii privitoare la Istoria Eparhiei Aradului și a școlilor din cuprinsul ei.

Menționăm apoi o lucrare, mai vastă decât monografia asupra episcopilor S. Vulcan și Gh. Raț, ce se va publica sub titlul: *Românii din câmpia Aradului de acum două veacuri*, până la 1752. Cuprinde material inedit, cu deosebire dintre anii 1743—52, prelucrat din punct de vedere istoric și statistic, cu referiri speciale la împrejurările de pe frontieră; apoi registre despre lobagii vremii, ce arată superioritatea numerică și buna înzestrare gospodărească a lobagilor români.

Am înșirat toate aceste date bio-bibliografice deoarece ele ne scutesc de sarcina de-a aduce elogiul părintelui Ciuhandu. Cele peste 50 lucrări publicate reprezintă o muncă exemplară pe care o pot prețui just numai cei ce cunosc chinurile ce precedează, însoțesc și urmează nașterea unei lucrări.

Și totuși, din înșirarea lor, simplă dar evidentă, făcută mai sus, oricine poate constata:

În opera părintelui Ciuhandu se cuprind tot atât de multe dovezi de muncă pilduitoare și de jertfă personală câte date istorice cuprinde.

Speranțe îndreptățite

O țară sau un popor, ba chiar un secol, se reliefează prin acelea persoane binecuvântate, cari se sărgulesc să înmulțească talenții cu care Cerul i-a înzestrat. Cu cât numărul acestora este mai mare în acelaș timp, cu atât lumina aruncată de ei e mai puternică și mai cu folos.

Neamul nostru trebuie să fie mândru că, dacă mințile luminate i-au făurit istoria de până azi, mulți filii ai neamului se silesc să facă un progres în toate domeniile vieții noastre. Vremuri pașnice le-au permis multor talente să se desvolte și formeze, reușind astfel să imprimе o notă românească în toate domeniile de activitate și special în literatură.

Biserica noastră ortodoxă se poate lăuda că a crescut la sânul ei, pe cel mai de seamă fil al neamului, iar azi numără o seamă de distinși slujitori. Cu bucurie numărăm printre aceștia pe distinsul părinte Iconom stavrofor Dr. Gheorghe Ciuhandu.

De zece de ani, cu o voință și sîrguință vrednică de laudă, a cercetat și publicat numeroase lucrări de zidire sufletească prin conținutul lor moral sau cercetări istorice care au pus în adevărata lor lumină, distinse figuri arădane sau a desgroat epoci însemnate din istoria românească a județului Arad. Este cel mai de seamă cercetător al arhivelor județene și a Episcopiei ortodoxe din Arad, a căror praf adeseori i-a scuturat și din carul a cules, precum albina lucrătoare, tot ceea ce ar fi de folos pentru a se putea scrie istoria acestui județ. Nu e o muncă ușoară, ci din contră este grea și mîgăloasă, iar terenul înțelenit lipsit de cea mai mică potecă, face ca cercetătorul acestui domeniu să înainteze cu multă greutate, fiind nevoit ca singur să-și crolască drumul.

Nu deodată se poate realiza ideea care a frământat și care preocupă pe câțiva din filii acestui colț de țară. Lipsesc arhivele cu date statistice tipărite, cari ar forma baza cercetătorului istoric. La aceste arhive Sf. Sa Părintele Ciuhandu lucrează de un lung șir de ani și materialul mult ce l-a adunat și catalogat, așteaptă să fie prelucrat și apoi dat la lumină.

Munca de consilier-referent cultural al Sf. Episcopii a Aradului, a ocupat cea mai mare parte a timpului Sf. Sale și dacă a reușit totuși să dea la lumină mulți de pagini, aceasta nu o putem explica altfel, decât că toată viața sa a fost închinată acestei munci și nu arare ori repausul nopților a fost mult preacurtat.

De curând a fost pensionat, fapt care aruncă de pe umerii săi obligațiile oficiale și astfel îl va rămânea un timp mult mai mare pentru prelucrarea materialului adunat. Acest fapt ne face să credem că pensionarea Sfintei Sale nu înseamnă o oprire, ci din contră o mai stăruitoare muncă și că, nu peste multă vreme, slova românească a Sf. Sale, va da un bun răspuns

multora din susținerile tendențioase ale istoricilor măghlari, iar românismul dela această graniță, îl va adăuga o cimentare mai puternică.

Săndtatea deplină, împreună cu înțelegerea necesară, să fie razim puternic la munca Sfințitel Sale, care sperăm să fie tot atât de rodnică în viitor, ca și până în prezent.

Diacon Aurel Tripon

Duminica după ziua Crucii

Înțelesul duhovnicesc al Crucii

„Cela ce voiește să vină după mine, să se lapede de sine și să și ia crucea sa și să-mi urmeze mie”. Cu aceste cuvinte începe sfânta Evanghelie de azi. În Duminica trecută, înainte de înălțarea crucii s'a făcut legătură între cruce și între cele ce în V. Testament erau, oarecum, umbra crucii. La înălțarea crucii ni s'a pus înainte crucea ca obiect prin care ni s'a adus mântuirea. Astăzi ni se face chemarea de a ne lua și purta crucea urmând lui Hristos.

În Vechiul Testament se vorbește despre umbra crucii, sau închipuirea ei prin felurite obiecte, cum a fost toiagul lui Moise, sau prăjina pe care a fost atârnat șarpele de aramă; prin felurite semne sau lucrări, cum a fost binecuvântarea fiilor lui Iosif de către bunicul lor, Iacob, brațele întinse ale lui Moise în timpul luptei cu Amalechitii, sau semnul care s'a pus pe fruntea celor aleși în vedenia prorocului Iezechiil.

În Evanghelia de azi ni se dă să înțelegem că Crucea are și un adânc înțeles duhovnicesc. În cursul unui an de două ori se citește această Evanghelie: în Duminica a treia din postul Paștilor și în Duminica după înălțarea crucii. Aceasta înseamnă, că Biserica pune o deosebită stăruință să ne facă să prindem înțelesul duhovnicesc al crucii.

Care este înțelesul duhovnicesc al crucii? Răspunsul scurt ar fi acesta: a urma lui Iisus Hristos. El a fost prigonit din fragedă copilărie până la moarte, dar a purtat toată prigoana cu smerenie și cu dragoste pentru neamul omenesc.

Cum să-l urmăm? Firea noastră pământească se turbură în fața acestei întrebări.

Noi suntem porniți să adunăm bogății peste bogății, de dragul bogăției și al desfătărilor ce ni le dau bogățiile. Hristos însă ne zice: vai vouă bogăților, că vă luați mângâierea.

Nouă ni se pare că dacă ni-e plin stomacul, toate sunt bine, iar Domnul zice: vai vouă celor ce sunteți sătui, că veți flămânzi.

Ni se pare că veselia este un scop al vieții și că râsul este o scöpare, iar Hristos grăiește: Vai vouă, celor ce râdeți acum, că veți plânge și vă veți lângă!

Nouă ni se pare că suntem mai sănătoși, mai fericiți, dacă cel din preajma noastră, din inimă sau și altfel, ne laudă, iar Hristos ne zice: Vai vouă, când vă vor zice toți oamenii bine, că într'acest chip făceau prorocilor celor mincinoși.

Nu sunt acestea toate lucruri în fața cărora se turbură firea noastră pământească?

Și totuș.

Nu este oare mai asigurată b. o. mântuirea săracului, decât a bogatului, căruia tocmai bogățiile îi îmbie mijloace și prilejuri pentru păcate?

Sau n'ai simțit tu ceva deosebit în sufletul tău când ai înălțurat cu blândețea ta o ceartă, sau când inima ti-ai putut-o păstra curată în fața unei ispite, sau când ai putut împăca pe al tăi?

În cărțile despre Viețile Sfinților se spune aproape pagină de pagină, că mucenicii și sfinții simțiau în locul durerilor, o dulceață ce nu se poate spune în cuvinte, când erau chinuți pentru credința lor în Hristos.

Fost-ai vreodată lovit pentru dreptate? Dacă dreptatea a fost în adevăr cu tine, nu se poate să nu fi simțit negrăita dulceață simțită de mucenici.

Purtat-ai vreodată pe copilul tău bolnav pe braț și să nu fi simțit în tine o mai mare putere de a-l purta, o mai mare dragoste față de bolnav, o duceață în suflet prin contopirea sufletului tău cu sufletul celui bolnav?

N'ai luat seama că durerea, nenorocirea vă strânge pe cei dintr'o familie și vă leagă, vă unește, vă contopește într'o dragoste mai mare?

Bine, dar aceasta înseamnă că durerea, nenorocirea nu e tocmai o nefericire cum s'ar părea firii noastre. Înseamnă că firea noastră n'are temeiul să se răsvrătească. În sfârșit înseamnă că cele nouă fericiri sunt adevărate și nu închipuite și ele se înfăptuiesc și aci pe pământ.

Pe muntele numit al fericirilor, Hristos a dat fericirile ca învățătură. Fericirile cei săraci, cei ce plâng, cei bănzi, cei ce flămânzesc și însetoșează de dreptate, cei milostivi, cei curajii cu inima, făcătorii de pace, cei prigonii pentru dreptate, cei ocăriți pentru Hristos. Vorbind despre purtarea crucii Hristos Domnul cuprinde toate cele nouă fericiri într'una singură și ne chiamă să luăm parte din ea: Cela ce voiește să vină după mine, să se lapede de sine și să și ia crucea și să mi urmeze mie.

Hristos nu pentru sine, ci pentru noi oamenii a purtat crucea. Biserica ortodoxă, cu deosebire de celelalte biserici cultivă gândul legăturii dintre oameni. După cuvintele slăntului apostol Pavel, noi suntem părți, mădulare ale aceluiaș trup mistic, sau cum zice însuși Mântuitorul: toți una. Nu se poate ca să te doară ceva și să nu simți durerea în tot trupul. Nu se poate ca bucuria să fie simțită numai de o parte din noi. Așa și în Biserică, noi suntem toți una luând parte la bucuriile și la durerile altora.

Așa zicea un filosof al nostru că în ortodoxie fiecare om e vinovat pentru faptele tuturor, iar mântuirea fiecăruia, ridică, nivelul totului.

Familia este o parte a Bisericii, unde legătura dintre singuratici este aceeaș și ne poate lămurii mai bine. Poți tu să fii fericit, când vezi că unul din copiii tăi este rău? Poți tu să fii mântuit, dacă nu te ostenești pentru mântuirea casnicilor tăi?

Prin urmare, crucea duhovnicească și purtarea ei, urmând pe Hristos, înseamnă:

1. A fi una cu cei din familia ta și cu toți cei din Biserica ta.

2. A primi nenorocirile și durerile așa fel, ca din ele să și faci scară de înălțare sufletească.

3. A lucra pentru mântuirea altora cum a lucrat Mântuitorul, fără a aștepta lauda altora.

Se spune că cineva a scris pe ușa bisericii dintr'un sat: „Eu am o cruce de purtat, iar cine nu are,

„să șteargă ce am scris“. Nimeni nu s'a încumentat să șteargă scrisoarea.

Toți avem de purtat o cruce oarecare. Dacă ar începe odăla inimile să grăiască, n'ar mai ajunge să se oprească niciodată. De câte ori vi s'a dat să credeți despre un om, sau despre o familie, că nu are nimic ce i-ar apăsa și când colo și crucea lui sau a lor e mare și grea: sau păcate, sau dureri, sau altceva.

Și tu ai o cruce de purtat. Unde o duci, cum o porți? Crucea durerilor are atâtea drumuri în fața sa. Lesne poți rălăci și atunci crucea se preface în piatră și te macină, te strivește. Hristos ne-a arătat drumul, când a zis: „...să-mi urmați mie“.

El pentru noi, iar noi să purtăm crucea și pentru alții. Lui să-i urmăm, căci El va îndulci rănile tăiate de cruce, tuturor celor ce-l vor urma.

Prot. F. Codreanu

Preoțimea și Serviciul Social

Deși abia în Octombrie se 'mplinește anul decând fusese sancționată și publicată Legea Serviciului Social, aproape pretutindeni au luat ființă „organele de execuție“ ale Serviciului Social: Căminete Culturale. Și peste tot — așa vedem din ziare — preoții au un rol de căpetenie în aceste cămine, ca președinți sau directori.

Iată, dar, un nou prilej de afirmare pentru noi: prin muncă neprecupețită și nestânjenită de neglijență sau prejudiciu. Ni se pune înaintea — din afară — problema misiunii sociale, pe care dealtcum Biserica a satisfăcut-o și'n trecut, din proprie inițiativă. Legea Serviciului Social nu ia Bisericii un rol, ci, dimpotrivă, îi dă deplină încredințare și tot sprijinul spre a continua această misiune în popor. Cu o condiție, însă: Preotul, păstorul comunei religioase, să primească, cu toată seriozitatea, cinstea de membru conducător în Cămin (După cum reiese din Lege, președintele are rol mai mult onorific; directorul este totul).

Integrarea noastră în Serviciul Social ne-o cere: tradiția de activitate socială a Preoțimii ortodoxe-române, demnitatea de conducător al satului, interesul Bisericii, datoria noastră de a „îmbiserici“ activitatea căminului, și chiar Legea Serviciului Social ne-o impune.

Intr'adevăr, „preotul a fost, în trecutul nostru istoric singurul agent de cultură — dascăl, misionar social, pregătitorul oricărei revoluții de prefacere. Acolo unde este tehnicianul — agronom, medic cooperatist — bine. Dar unde nu se găsește omul, ... învățătorul și preotul trebuie să fie deodată și dascăli și preoți, misionari și propagandiști culturali, esteți și lucrători, cărturari și plugari. Nu se poate altfel. Rolul lor, locul lor, îi silesc la aceasta, cu putere de lege“¹.

Preoțimea, îndeosebi, n'a încetat, nici azi, tradiționala ei muncă misionară de „agent de cultură“. Dacă și unii medici sau avocați fac misionarism în popor, cum nu va face preotul, care este misionar prin definiție? ! E adevărat: el este, în primul rând, „exponentul Harului“, dar nu va uita, că nicicând preoțimea n'a neglijat cealaltă slujbă a sa: misiunea socială. Misiunea națională și-a ajuns scopul în Unirea cea

mare. Acum avem pe cea socială, de consolidare, de ridicare a poporului. „Astra“, care aplică Serviciul Social dincoace de Carpați, avuse ca președinte pe Șaguna, marele nostru înaltaș. Și apoi, ce erau „căminele“ bisericilor noastre dela sate, sau Casele Naționale, decât cămine culturale?

Așa încât, Biserica noastră, conlucrând în Serviciul Social, nu se adaptează la o situație nouă, ci *continuă o veche tradiție*.

Încadrarea deplină în „munca de ridicare a satelor“ prin Serviciul Social ne-o pretinde și demnitatea de conducători spirituali ai satenilor. Învățătorii, de pildă, n'au scăpat niciun prilej de afirmare, ci s'au încadrat momentan în noile perspective deschise de marile reforme prin care trece Țara. Iată deci, că ni se pune și o chestiune de prestigiu. Căci de vom lăsa să treacă nefolosit acest prilej, frânele le vor lua alții și se vor erija în rolul de conducători. Cam așa a ajuns învățătorul să fie numit „apostol“ al satului, când însuși acest nume de apostol cere, cu insistență, ca preotul, cu darul hirotoniei dela Sf. Apostoli, să fie titularul lui.

În Programul de muncă al Serviciului Social-„Astra“, pe lângă cele trei secții: Sănătate (Sanitară), Muncă (Economică) și Minte (Culturală), mai sunt o mulțime de subsecții, care se ocupă cu opera de asistență socială, de bunăstare a satenilor, de înfrumșetare a comunei prin crearea „satelor model“, de îngrijirea cimitirelor. Mai este și un fel de „sfat al păcii“ (pentru aplanarea neînțelegerilor), apoi și Cooperajia și Asigurările față de diferite pagube, etc. Sunt așa dar, atâtea chestiuni asemănătoare cu cele pe care Biserica și le propune în misiunea ei socială, pe care preotul singur, adesea, nu le poate rezolva: are nevoie de sprijinul celorlalți intelectuali, care sprijin nu totdeauna se arată. Dar, iată, Serviciul Social preconizează „coordonarea și unificarea activităților depuse în sat de autorități“ (art. 1, b). Mai mult: Legea obligă. „Preoții, membrii corpului didactic, funcționarii administrativi, precum și orice profesioniști salariați de Stat, ținut, județ, sau comuna, *sunt obligați* să-și încadreze activitatea de muncă obștească în Căminul Cultural“ (art. 11). Mai departe se prevăd sancțiunile și recompense, conform atitudinilor acestora.

Se vede, așa dar, că Serviciul Social sprijinește acțiunea Bisericii. „Noi cerem Căminului o muncă susținută, pentru aducerea oamenilor la Biserică“ — scrie cineva¹. „Scopul Căminului Cultural este de a ajuta, întări și adânci acțiunea Bisericii, a Școlii și a Autorităților de Stat“ (art. 10 al. II.). Este caracteristică, în această privință, dispoziția prin care, în Sfatul (organul executiv) Căminului nu pot intra „cei care nu aparțin unela din bisericile naționale“ (Instrucțiuni privind aplicarea prin „Astra“ a L. S. S. pct. 46). Deci sectarii sunt excluși.

Încadrarea deplină în această activitate e necesară. Preotul îi va da, prin sârg și prestigiu personal, un spirit și mai de conlucrare cu Biserica. Tendința noastră e să îmbisericism toate mișcările și mai ales pe cele culturale și sociale. Așa s'a întâmplat și cu Străjeria, care la început n'a prea ținut seamă de credința strămoșească, dar care — grație prudenței sale comportări, ce primește mereu sugestiile și le aplică, dacă sunt binevenite — a „luat“ o atmosferă pregnant religioasă. Dar asupra străjeriei voi reveni altădată.

¹ Gh. D. Mugur — V. Voiculescu: Cartea misionarului, 1930, pg. 33—34.

¹ Gh. D. Mugur — V. Voiculescu op. cit. pag. 144.

Atât străjeria cât și Serviciul Social sunt curente care aduc indirect un oarecare folos Bisericii, dacă vom ști să le canalizăm, să le îndrumăm, prin activitatea noastră.

În fine, Legea Serviciului Social pretinde că „toți conducătorii satului, funcționarii administrativi și profesioniștii salariați de Stat, ținut, județ sau comună, arătați în art. 11 al legii vor fi chemați la cursurile de perfecționare” (art. 20). E bine ca și noi preoții, trecând peste anumite considerațiuni, să anticipăm la aceste cursuri, câștigându-ne astfel un merit și servind interesele Bisericii.

Iată, în concluzie, un nou prilej de ridicare culturală a credincioșilor, de îmbisericare a unei acțiuni sociale și de afirmare a Preoțimei — care nu trebuie scăpat.

Presviter B.

Drum drept

Fii credincios, în toate zilele vieții tale, față de Dumnezeu și față de aproapele. Bunul Dumnezeu nu va întrebuița în lucrurile mari ale împărăției Sale pe acela, care s'a dovedit a fi fără credință în lucrurile mici. Credința caracterizează pe bărbatul integru, necredința pe „fleacul” zilelor noastre.

Păzește drumul drept al vieții tale, pentru ca să nu nesocotești voința lui Dumnezeu. Atotputernicul are un plan bine definit cu fiecare om. Acestui plan trebuie omul să și acomodeze viața. Și Mântuitorul ca om, a fost supus unui atare plan dumnezeiesc. El și-a acomodat întreaga sa viață pământească acestui plan divin, lucru ce trebuie să ne servească nouă ca model.

Nu scăpa din vedere „ochiul lui Dumnezeu”, care te privește. Psalmul 32, 8 ne spune: „Eu — zice Domnul, — te voi învăța și-ți voi arăta calea, pe care trebuie să o urmezi, te voi sfătui cu ochiul asupra ta”. Ni-se cere să fim trezi, să veghiem, căci drumul drept îl arată ochiul lui Dumnezeu creștinului adevărat. Prin urmare este absolut nevoie de a trăi în comuniune cu Dumnezeu.

Caută ca drumul vieții să-ți fie sigur. „Croiți cărări drepte cu picioarele voastre” zice apostolul Pavel la Evrei 12, 13. Cu cât mai atenți suntem la călăuzirea lui Dumnezeu, cu atât mai clar vom înțelege ceea ce așteaptă El dela noi. E o chestiune prea plăcută a avea conștiința împăcată, că ne aflăm la postul unde ne-a așezat Dumnezeu. Este aceasta și o nădejde și o mare mângâiere în necazuri. Dacă viața nu este așezată pe calea cea dreaptă, Domnul poate să o aducă, ceea-ce se întâmplă, îndată ce îi lăsăm Lui conducerea.

Unde sufletul conduce, acolo se văd cele mai îmbelșugate roade. Creștine ia aminte ce însemnătate deosebită a avut conducerea sufletului, în viața tuturor oamenilor credincioși. Referitor la viața pământească a lui Iisus Hristos, celește evanghelia lui Ioan, unde vei afla pe fiecare pagină, în fiecare șir, ca un fir roșu conducerea sufletului,

Folosește-te în viață de împrejurări, în care ți-se îmbie ocaziunea a face binele pentru Dumnezeu și împărăția Lui. Câte ocaziuni nu întrelăsăm noi, fără a face binele! Ba din contră, în loc de bine, facem rău, asmuțăm ura din suflet asupra deaproapelui, ascunzându-ne în dosul hainei care ne acopere, sau în dosul zâmbetului nevinovat de pe buze. Ce păcat, acelea ocaziuni, nu mai revin!

Caută ca sufletul să fie pururea în comuniune cu Dumnezeu; atunci toate celelalte ți se vor adăuga ție. Rugăciunea este cel mai sfânt act al religiei. Toate celelalte cugete și acțiuni formează numai avangarda. Clipele de rugăciune sunt de o însemnătate deosebită pentru o dezvoltare sănătoasă și puternică a vieții interne. În ele se află puternicile rădăcini ale ființei și vieții creștinești. De aceea să nu lăsăm să ni-se răpească sub un motiv oarecare clipele de rugăciune, clipele de comuniune cu Tatăl ceresc. Dacă ne succede aceasta ni-a succedat totul!

G. P.

Probleme canonice

Preotul ortodox în războiu

Lumea întreagă discută cu înfrigurare, unii cu grija celor plecați pe fronturi, alții sub imperiul vremurilor ce o să vie, soarta războiului.

Se cade deci și noi, să vedem, aminte să luăm, asupra acestei probleme, s'o privim prin prisma teologică.

Cercetând Scriptura Sfântă și Canoanele, s'ar părea că clericilor nu le este permis să ia parte la războiu. Nu le este permis clericilor să se amestece în afaceri militare.

„Episcopul, sau presbiterul, sau diaconul, îndelnicindu-se cu afaceri militare și voind să le aibă pe amândouă, stăpânirea romană și serviciul ieraticesc, să se caterisească, căci ale Cezarului, Cezarului și ale lui Dumnezeu, lui Dumnezeu^{1,2}. Dar, dând o adevărată interpretare, așa precum au făcut-o marii interpretatori, ne dăm seama că nimeni și nimic nu-l oprește pe cleric să lucreze în „via Domnului” pretutindeni; cu timp și fără timp. Ori, unde oare mai este nevoie de glasul blând al preotului mai mult decât între sol-

¹ Milas : Can. Bis. Ort. trad. Popovici — Kovincici, vol. I, part. I, pag. 312.

² Matei XXII, 21.

dași, pe câmpul de bătăle; unde oare sufletul lui, care poate atunci când era între ai săi, când avea din toate din cele ale trupului, se simte mai singur, mai abătut; atunci când fiecare își vede moartea 'n față; când bubuit de tun ori de altă armă ucigătoare i-a devenit o a doua obicinuință, acolo sâmburele credinței lui Hristos prinde rădăcini. Sămânța aruncată va da rod bogat. Vai însă, dacă în loc de această învățătură, soldatul în mizeriile războiului, va găsi sfătuitoari întru cele rele. Dacă, oameni răi lipsiți de credința în Dumnezeu, vor încerca să-l câștige, să-l prindă în ale lor mreje, el, de bună credință, slab însă, cade victimă; e pierdut. Cazul pravoslavnicilor Rusii ne este exemplu viu. Și la capul rănitului, care se sbate între moarte și viață; care, departe de ai săi, se crede singur, străin, uitat de toți, oare ce minunat ar fi glasul preotului, care-i va arăta că, mai mult ca oricând, el este mai iubit, mai aproape, mai înconjurat de Dumnezeu.

Și dacă, glonte ori îndrăcitură gaz, care ia fost dat să-l fie nutrit soldatului, face ca viața pământescă să fie sfărmată, atunci ce poate fi mai făcător de minune, decât să-l faci părtaș de trupul și sângele Domnului. Să-l împaci pe muribundul erou, cu Dumnezeu! Iar înmormântarea lui, după orânduiala creștină, nu va fi și ea, odată mai mult, îmbold și pentru alții că moartea pe front este o cinste?

Cine oare mai bine, ar putea încunoștința pe cel rămas în viață din rudele eroului, decât preotul. El cu pregătire și alese cuvinte, căutând — prin scris — să arate că viața aceasta nu este decât un popas, o pregătire pentru veșnicie, și că cel al lor a căzut întru apărarea lui Hristos, îndeplinind porunca lui.

Iată, iubite frate întru Hristos, misiunea noastră, în timp de război.

În alte țări, asemenea nouă, cari au sărit întru apărarea dreptății, preoții așa fac.

Se cade ca și noi din timp să fim pregătiți, pentru ca atunci când, suna-va ceasul, să ne găsească treji și la datorie.

Luptând alături și între soldați, nu cu aceeași armă însă, ci cu arma credinței și a dragostei creștine și împotriva dușmanului care în astfel de vremi este mai primejdios, aceasta este porunca dumnezeiască, după Scriptură și Canoane.

Prof. Gh. Coman.

Duminica 18 după Rusalii

Tălmăciri din alte limbi

1. „*Aruncați mrejile pentru pescuit. Răspunzând Simon i-a zis: Învățătorule, toată noaptea ostentindu-ne nimic n'am prins, dar după cuvântul tău vom arunca mrejile*”. (Luca 5, 4—5). Dacă undeva, apoi cu privire la suflete se potrivește cuvintele, că ostentindu-ne mult, prindem puțin. Muncă uriașă cu rezultat mic. Ce privește sufletele noastre proprii, avem aceeași experiență. Dar să nu desnădăjduim. Deialungul vieții ni se pune o datorie mare și ne însoțește o adâncă atragere. Amândouă sunt dela Dumnezeu. Lipsa rezultatului e o mare încercare, dar cu acestea două poate fi învinsă. La îndamnul mereu înnoit al râvnii să răspundem și noi: „după cuvântul Tău vom arunca mrejile” unde și când și de câte ori poruncești, Doamne. Știm că rodul multor osteneli se arată numai după

mulți ani. Hristos și apostolii au văzut prea puțin din rezultatul ostenelilor lor, dar știau, că munca lor totuși va aduce rod. Lucrând pentru și cu Dumnezeu și noi știm aceasta. Deci, înainte! Sufletele alese nu se lasă anchilozate de lipsa rezultatului, căci adâncă atragere duce la Dumnezeu.

2. „*Și această făcând, au prins multime multă de pește, încât se rupeau mrejile*”. Hristos în chipul acesta a voit să-și răsplătească și îmbărbăteze credincioșii. Acest rezultat însă nu atinge meritul supunerii lor. S'ar fi putut, ca nici mrejile aruncate după cuvântul Lui, să nu prindă nimic; Petru atunci nu s'ar fi încordat, nu s'ar fi însulețit. Virtutea însă l-ar fi fost fără greș. Așa, Hristos a ajutat și Petru a simțit nemijlocit și cu toată convingerea ajutorul lui Iisus. Mâna lui Dumnezeu s'a întins în viața lui și el, zguduit de acest sentiment, a strigat: Ieși dela mine, că om păcătos sunt, Doamne! O, Tu ești așa de aproape de mine, Tu străbați sufletul meu, îmi ajuți, mă îndemni... Tu mă lubești și Tu mă ajuți și tot atunci mă faci să-mi cunosc toată nevrednicia. Nu sunt vrednic de mâna Ta, de ajutorul Tău, de nemincinoasa Ta iubire. Domnul aproape este. Ce puternică pricină de însulețire pentru tot binele.

3. „*Și a zis Iisus către Simon: Nu te teme, de acum vei pescui oameni*”. Hristos ne face să-i simțim puterea iubirii și harul și cine odată a trăit acestea, i se face urmaș, ucenic și apostol. Hristos atrage... aceasta este puterea Lui. Ioan Botezătorul îndemna: pocăiți-vă, că s'a apropiat cel ce va curăți aria sa. Hristos însă atrăgea zicând că s'a apropiat împărăția cerurilor. Sfântul Ioan Evanghelistul cuprinde toată Evanghelia așa: să iubim pe Domnul, căci El ne-a iubit pe noi mai înainte de a-l fi iubit noi pe El. Apostol al lui Hristos poate să fie numai cine a înțeles iubirea Lui și-i răspunde cu iubire.

C.

Text biblic la Străjerie

Ascultarea în școală

Suntem la începutul anului școlar. Până la examene vi se cere să învățați multe. Ca să puteți învăța, trebuie să ascultați bine în școală. Hristos Mântuitorul tot des spunea celor din jurul său: *Cine are urechi de auzit, să audă. Ca să înțelegeți mai bine cuvintele acestea, vă spun o istorioară, pe care o citisem într-o carte frumoasă.* (Lascarov-Moldovanu: *Viața creștină în pilde*).

Un om spunea într-o zi unor prieteni: „Pe mine m'a întors la credință o muscă”. Prietenii s'au mirat și l-au întrebat: „Cum așa?” Omul povestii: „Eu la biserică mă duceam când și când și nici atunci nu prea ascultam. Când începea preotul să vorbească, îmi astupam urechile cu degetele. Într-o Duminică însă, stând așa, o muscă mi se puse pe nas. O dădui de o parte și iar îmi astupai urechile. Musca s'a

întors din nou și iar am alungat-o. Dar tocmai atunci auzii vorbele: „Cine are urechi de auzit, să audă!” Așa de tare m'au atins în suflet aceste vorbe, că n'am mai dus degetele la ureche. De-atunci mi s'au deschis și urechile inimii și m'am întors la credință. Și iaca așa, o muscă m'a adus la Domnul“.

Ați auzit povestea. Acum gândiți-vă, sunt și în școală unii cari își astupă urechile cu degetele, sau se gândesc la jucării și la ștengării? Mai aud, mai înțeleg aceștia ce li se spune? Acasă nu știu să spună părinților, ce au învățat. Nu știu ce lecție au și de mai știu, n'o înțeleg oricât ar citi-o. Ce credeți, vor ști aceștia lecțiile? Vor trece aceștia clasa?

Dumnezeu a dat fiecăruia două urechi. Ascultați cu ele tot ce vi se spune în școală sau acasă. Omul din istorioară s'a mântuit prin ascultare. De ascultarea voastră cu luare aminte atârnă bucuria, sau durerea părinților voștri și a noastră a tuturor. Ce alegeți voi: bucuria, sau durerea?

Cine are urechi de auzit, să audă, să asculte cu luare aminte.

Catihetul.

Cărți și Reviste

Nicolae Velimirovici: Cugetări despre bine și rău. Traducere din sârbește de B. Pisarov. București 1939, pag. 248. Preț 85 lei.

Este „o carte de înțelepciune creștină”, scrisă cu deosebită măiestrie de P. S. Nicolae Velimirovici, episcop al Ohridel din Jugoslavia, a cărei traducere în românește a văzut nu de multă vreme lumina tiparului, prin strădanția d-lui B. Pisarov, lector de limba sârbă la Universitatea din București.

Autorul ei este unul din cei mai valoroși lerarhi ai bisericii sârbești, a cărui falmă de înțelept osârduitor în adâncimile cugetării creștine, a depășit de mult granițele țării vecine, ajungând chiar până în Anglia și America, unde cărturarul vlădică și-a spus răspicat de multeori cuvântul său plin de o înflăcărată dragoste față de ortodoxie. Mai ales în cercurile engleze, Vlădica Nicolae, se bucură de o largă și sinceră simpatie, în urma publicării alor numeroase studii, teologice și literare, în limba engleză, care fapt i-a adus decernarea titlului de Doctor honoris causa al Universităților din Glasgow și Oxford.

Dar în afară de scrierile sale teologice și literare, Vlădica Nicolae, este tot așa de productiv și pe tărâmul oratoriei și al misionarismului ortodox, unde și-a câștigat aprecieri tot așa de unanime.

Volumul „Cugetări despre bine și rău”, pe care ni-l dă în traducere dl B. Pisarov, nu este un tratat de știință expusă sistematic, care să revolve o anumită problemă de ordin dogmatic, moral ori apologetic și a cărei deslegare să fie disecată într-o serie de capitole sau alte subimpărțiri. Nu. Ea este o carte de autentică filosofie creștină, plină de idei dogma-

tice, morale și chiar apologetice. Privită în întregul ei pare un adevărat colier de cugetări, scrise simplu și curgător, într-o limbă plină de asemănări de o naturală cuceritoare a căror cetire deșteaptă în noi cucernicia creștină, de care lumea veacului al XX-lea s'a îndepărtat așa de mult.

Toate cugetările din această luminoasă carte, așternute parca într-o ambianță de tot familiară, ne învederează cât de bogată este religunea creștină în idei de înaltă cugetare filosofică. Scrisul patristic de altfel pune și astăzi sub ochii celor cari deschid tezaurul literar ale credinței creștine din veacurile primare, această bogăție atât de mult nesocotită de filosofia contemporană. Vlădica Nicolae, prin cugetările sale din această carte, nu este altceva decât un continuator al acestui scris, ce vrea să demonstreze lumii laice valorile filosofice ale creștinismului.

Deși au un caracter de autentică filosofie creștină, totuși cugetările din această carte pot fi înțelese de orice iubitor de slovă bisericească. Claritatea expresiei și bogăția limbii, ajută foarte mult pe cetitor la înțelegerea lor adevărată. Și oricât le-ai citi și re-ceti, ele deșteaptă în suflet aceleași emoții și aceiași fiori de înaltă spiritualitate creștină, ce i-ai simțit la prima lor cetire. Ba ce e mai mult, ele te îndeamnă la o aprofundare a ideilor de bază ale religiei creștine, după care va urma sigur și o cucernică hotărâre de a le pune în faptică realizare.

Pentru a face și mai evidentă însemnătatea traducerii „Cugetări (or) despre bine și rău” în limba noastră, redau aci câteva din cele mai scurte:

„Sufletul este mai de preț decât trupul. Timpul este pasărea, care te împodobește au pene colorate, însă — la vreme — va veni să-și adune ale sale. Dacă-ți vei fi legat sufletul tău prea mult de pene, timpul va smulge împreună cu penele și sufletul.

O cât de urâtă va fi goliciunea ta”.

„Lupta lui Iacob cu Dumnezeu. Dacă ești om în viață trebuie să te lupți cu Dumnezeu, precum s'a luptat Iacob. Ferice de tine dacă Dumnezeu va câștiga lupta. Și vai, dacă vei învinge tu pe Dumnezeu și dacă vei rămânea singur pe câmpul de luptă. Deoarece în chipul acesta nu tu ai învins, ci moartea”.

„Înfăptuiește și uită. Nu însemna faptele tale cele bune, pentru că dacă le însemnezi, repede se vor șterge; iar dacă le uiți, vor fi însemnate în veșnicie.

Nu însemna nici faptele rele ale veinului tău, pentru că dacă le însemnezi, jumătate din povara faptelor lui rele va cădea asupra spatelor tale. Iar dacă le dai uitării, și Dumnezeu va da uitării, faptele tale cele rele”.

Din simpla cetire a acestor cugetări, se poate lesne constata că fugarele impresii expuse lapidar puțin mai sus, nu redau altceva decât valoarea lor adevărată pentru literatura teologică. Traducerea și tipărirea lor în limba română, aduce pe seama d-lui B. Pisarov, binemeritate laude. Distinsul lector de limba sârbă dela Universitatea din București și doctorand în Teologie, nu este de altfel la prima lui lucrare în această direcțiune. Nu de multă vreme a tradus însemnatele produse literare a proaspătului academician sârb Iovan Duclci, care fapt a fost deosebit elogiut de publicistica românească. Din parte-ne aceleași cuvinte de laudă pentru strădanția depusă, deodată cu exprimarea dorinței sincere ca să ne mai traducă din operele Vlădicii Nicolae.

Preot. Dr. Orest Tarangul: Prea Sfințitul Eugeniu Suceveanu, arhiepiscop vicar al Mitropoliei Bucovinei. Cernăuți, 1939, pag. 35.

Parintele consilier referent, Dr. Orest Tarangul, așterne în acest mic volum, datele biografice a noului vicar al Mitropoliei Bucovinei. Născut dintr-o familie de război din județul Neamțului, tânărul Ioan Laiu — cum se numea în mirenie P. S. Eugeniu — este atras încă din anii copilăriei de viața monahală, petrecându-și vacanțele în marea lavă a Neamțului, unde își începe și noviciatul. Trece apoi la mănăstirea Horațea, a cărui stareț îl trimite la Seminarul teologic din Galați, pus sub înțeleapta conducere a arhimandritului Visarion Puiu. După terminarea Seminarului este tuns, în 1920, întru monah și se înscrie la facultatea de Teologie din Cernăuți, unde dovedește o mare râvnă în culegerea cunoștințelor teologice.

După ce termină „cu distincție” Facultatea de Teologie, își începe adevărata activitate care-l consacră definitiv ca un bun gospodar și energic ocârmuitor în treburile bisericesti. În anul 1925, după ce trecuse prin celelalte trepte monahale, este ridicat la rangul de arhimandrit. Ca director al școlii de cântăreț și stareț a mănăstirii Dobrușa, ca vicar eparhial al episcopiei Hotinului, și conducător al internatului Teologic din Cernăuți și mai pe urmă ca superior al bisericilor române din Paris, arhimandritul Eugeniu Laiu, dovedind alese însușiri de bun conducător bisericesc, este ales în toamna anului 1938, ca arhiepiscop vicar al Mitropoliei Bucovinei. Înfăptuirile desinteresate de până aci ale noului vicar, îndreptățesc nădejdea unanimă că va fi un bun păstor al turmei lui Hristos.

Cronica Romanului. Anul XVI, Nr. 7—8 Iulie—August 1939, a apărut în aceeași jînută de temeinică aprofundare teologică. Semnează în acest număr: Episcopul Lucian: Cuvântare la deschiderea Adunării eparhiale; Pr. Cor. Grumăzescu: Schimbarea societății sau schimbarea omului?; Pr. Tem. Leuștean: Straja Țării; Pr. N. Cernea: Dumnezeu și fenomenul religios în filosofia pragmatică a lui W. James; Prot. I. Matei: La predarea unei arhive. Urmează bogate recenzii, cronici, bibliografie și partea oficială.

Tomis. Revista eparhială de Constanța, Anul XVI Nr. 9 Septembrie 1939, are următorul cuprins: Episcop Gherontie: Cuvântare jînută la parastasul de un an al M. S. Regina Maria la Balcic; Pr. M. Rădulescu: Conferință despre păzirea de influențe dăunătoare și întoarcerea la izvoarele curate ale culturii strămoșești; Diac. I. Mihalache: Vizită canonică; Pr. G. Teodorescu: Școlile țărănești; recenzii, misionare, realități și partea oficială.

D. Tudor

Informațiuni

La ziua Crucii s'a pus temelie mănăstirii „Maicii Domnului” dela Bicaz, în amintirea și la dorința Reginei Maria. Pentru piatra fundamentală dl N. Iorga a făcut următoarea inscripție: „Întru veșnică amintire a Aceleia mai înainte sprijinitoare a simțămintelor neamului românesc spre unitate de stat, care a fost Regina Maria, părtașă a tuturor suferințelor noastre și mângâietoare a celor cari au pălinit, — s'a ridicat această mănăstire a Maicii Domnului a Tuturor Mângâierilor,

prin recunoștința Națiunii Române, — începându-se lucrul în ziua Crucii a anului de primejdie noui, pe cari sufletul-Ei să le înlăture de asupra noastră”.

Biserica se va zidi în stil moldovenesc și va avea în jur toate cele de trebuință în așa fel, ca să devină un așezământ monahal modern, care să facă cinste Românilor.

Aradul în ziua de 14 Septembrie c. și-a sporit zestrea cu încă două semne de viață.

La cimitirul „Eternitatea” s'a inaugurat monumentul funebru al fostului profesor dela Preparandia arădană: Teodor Ciontea, ridicat prin subscripție publică de foștii săi elevi și admiratori.

Actul sfințirii l-a săvârșit Păr. Viorel Mihuțiu, în prezența P. S. S. Episcopului Andrei și a unui număr de peste 30 învățători. Au vorbit păr. V. Mihuțiu, I. Moldovan președintele comitetului de inițiativă și P. S. S. Episcopul Andrei, care a adus omagiile cuvenite memoriei vrednicului profesor și autor de manuale didactice; faptul că și după 33 ani dela moartea lui T. Ciontea familia lui de elevi îl îngrijește mormântul, arată cu desulă evidență calitatea muncii și prestigiul personalității lui.

Cu acest prilej s'au făcut rugăciuni și la mormântul celuilalt mare dascăl arădan, Dr. P. Pipos, luându-se hotărîrea de către aceiași învățători vrednici, să i ridice și lui un monument funebru asemănător celui inaugurat.

A doua festivitate s'a făcut prin sfințirea noii uzine de apă a orașului Arad, prin păr. F. Codreanu. A vorbit părintele protopop despre greutățile și meritele ziditorilor, dl. gen. Vlad primarul municipiului și dl. Al. Marta, rezidentul Ținutului Timiș, aducând cuvenitele laude operelor constructive a d-lui Ing. M. Tripa în special și a municipiului în general.

Tot atunci s'a făcut și sfințirea steagului muncitorilor dela uzinele și dela întreprinderile comunale Arad, organizați în conformitate cu noile legi ale muncitorimii.

Congresul „Astrei” ce urma să se țină la Cluj, din cauza evenimentelor internaționale cari au determinat țara să stea cu arma la picior, s'a amânat.

S'au deschis numai expozițiile pregătite pentru acest eveniment cultural și s'a publicat un număr festiv al revistei Clujene „Gând românesc” ce apare sub auspiciile Astrei, în frunte cu conferința ce urma să o rostească dl prof. univ. Dr. I. Lupaș, despre „Regele Carol I. și Transilvania”.

Straja Țării a implinit și a sărbătorit în 13 Sept. c. cinci ani de când activează sub oblăduirea M. S. Regelui.

În Jugoslavia, dintr-o populație de 17 milioane, 5.266.000 sunt catolicii (dintre aceștia 46.000 sunt uniți), 2 milioane mahomedane și restul creștini ortodocși.

La Roma, s'au comemorat 950 ani dela creștinarea Rușilor prin marele duce sf. Vladimir. Cu acest prilej s'au servit în biserică „Sf. Petru” Liturghii „după riturile răsăritene” și au vorbit superiorii ordinelor călugărești cari au umblat prin Rusia după prozele.

În Franța, s'au angajat aproape 500 preoți militari. O dovadă în plus că francezii nu sunt așa de liber cugetători și atei, precum caută unii oameni să-i înfățișeze.

Numărul cazanelor pentru fierul vinarsului în România este de 52,000, din care se fabrică peste 150 milioane decalitri de alcool; în anul acesta desigur producția va fi și mai mare.

Pentru uscatul prunelor avem abia 2000 cupatoare. Când vom ajunge la o situație inversă, ca cel puțin prune uscate să nu mai importăm?...?

Producția agricolă a României, după socotelile Ministerului de Agricultură, în 1938 a fost următoarea:

Producția vegetală: 69,712,097,600 lei.
 Producția lemnoasă: 9,330,880,080 lei și
 Producția animală (brută): 58,052,135,647 lei.

În București sunt 37 librării jidovești. Iată câteva nume de firme, după „Porunca Vremii”, sub cari se ascund jupânii: „Alba-Iulia” (I. Marcovici), „Ardealul” (A. Hayon), „Cartea bună” (S. M. Krug), „Cartea de aur” (H. Penchas), „Librăria I. Creangă” (S. Marcovici), „Avântul Românesc” (D. Schwartz), „Socec”, „Alcalay” (Schwartz și Scharaga), etc.

Nr. 6212/1939.

Ordin circular

Cuc. Preoți să îndeplinească a executa cu conștiințozitate ord. Sf. Sinod Nr. 1650/1939, de a suplini în mod automat pe învățătorii chemați a presta serviciile necesare apărării patriei.

Arad, la 7 Sept. 1939.

Consiliul Eparhial.

Nr. 6389/1939.

Comunicate

În Timișoara se va deschide la 1 Oct. 1939, o școală de surori de ocrotire și de caritate. C. Preoți se îndatorează a aduce la cunoștința credincioșilor înființarea acestei Școli și a îndemna elevii cu pregătirea necesară a urma această școală.

În școală vor fi primite:

Absolvenți a cel puțin 4 clase secundare, de preferință absolvenții școlilor normale. Vârsta admisibilă este de minimum 18 ani împliniți și de maximum 35 ani. La petiție se vor anexa următoarele acte:

1. Certificatul de naștere.
2. „ de cetățenie.
3. „ de studii.
4. „ de sănătate.
5. „ de moralitate.

6. Consimțământul părinților la minore.

Elevii vor putea primi și burse pentru internat.

Se admit și elevii externe. Informașii se pot obține dela Revizoratul surorilor de ocrotire (Inspectoratul General Sanitar, Timișoara III. str. Martirul Popescu Nr. 1.)

Arad, la 9 Sept. 1939.

Consiliul Eparhial.

Nr. 6469/1939.

Înțelegând Noi că unii preoți omit a pomeni la leșirea cu sf. daruri pe eroii neamului ordonăm:

Înainte de a zice „Și pre voi pre toți dreptcredincioșilor creștini...” se va intercala formula:

„Pe robii lui Dumnezeu ostași români, căzuți pe câmpul de luptă pentru apărarea patriei, întregirea neamului și paza sfintei noastre Biserici, Domnul Dumnezeu să-i pomenească întru împărăția Sa, acum și puzura și în veclii vecilor”.

Arad în 10 Septembrie 1939.

† Andrei
Episcop

Nr. 4334/1939.

Consiliul eparhial a luat cu bucurie la cunoștință fapta bună și frumoasă a inv. director Emilian Rîșcuța și a tinerilor premilitori din Rîșculița, cari cu ajutorul Camerii de Agricultură din Hunedoara și a Ocolului Silvic Bala de Criș și în înțelegere cu preotul Iosif Petrovici, au sădit în primăvara anului curent cu succes 200 bucăți meri și 8000 pușii de brazi, în grădina bisericii și a școlii și în cimitir.

Aducem mulțumită tuturor.

Protopopul este invitat a căuta a generaliza această frumoasă pildă.

Arad, la 24 August 1939.

Consiliul Eparhial

Concurs

Pentru întregirea parohiei a II-a din *Recaș*, se publică concurs cu termen de 30 zile.

Venitele parohiei sunt:

1. Sesiunea parohială de 32 jug. cad.
2. Salarul de Stat pe care parohia nu-l garantează.
3. Jumătate din sticlele legale dela parohia întreagă.

Parohia este de cl. I.

Alesul va predica regulat în sf. biserică, va catehiza elevii școlii primare fără altă remunerație, va substitui pe protopop în și afară de biserică, când va fi trebură și va da ajutor protopopului în cancelarie la rezolvarea agendelor administrative ale parohiei și protopopiatului.

Alesul va achita toate impozitele către Stat și comună, după beneficiul parohial.

Cel ce doarec a ocupa această parohie își vor înalța cererile de concurs, însoțite de toate actele necesare, Venerabilului Consiliu Eparhial din Arad.

Arad, din ședința Consiliului eparhial dela 22 August 1939.

† Andrei
Episcop.

Traian Cibian
consilier ref. eparhial.

(3-3)